

Volt egyszer egy Parabola

„Savanyú közéletünk sótlan tengerén hajózni pedig kell.”

A '94-es májusi választás óta egyre-másra jelentek meg a sajtóban az MDF lesújtó vereségét elemző fejtegetések. A legtöbb ellentmondás, mellébeszélés, szerecsenmosdatás és pikantéria azokban fedezhető föl, amelyek belülről íródtak: azaz MDF-politikusok, -újságírók önmarcangoló, öncsaló szerzeményei, szórakoztató kitalációi vagy kiütékes tényfeltárásai. Jó részük önkéntelenül is árulkodik a szerző-nyilatkozó valóságismeretéről, szakértelméről, jelleméről, érdekeltviszonyairól és törekvéseiről. Vagyis sokan önfelédten akként értelmezik a múltat, hogy miként szeretnék látni az MDF és önmaguk jövőjét, illetve hadállását a párton, a parlamenti erőviszonyokon belül, függetlenül attól, hogy annak hosszú távon milyen és mennyi társadalmi-gazdasági-kulturális hátfedezete van, vagy lehet.

Visszatérő sirám a sajtó és az elektronikus hírközlő szervek szerepe. Egyfelől rendre megállapítják, hogy az úgynevezett negyedik hatalmi ág túlnyomórészt és eredendően szemben áll(t) az MDF-fel, másfelől amely elenyésző számú és hatású fórum meg így-úgy közel áll(t) hozzá, rosszul látt(j)a el a feladatát. (Van benne valami.) Semmiképp sem szeretném lebecsülni a tömegtájékoztatót a politikai játszmákban (sőt!), de nem árt az összes tényezőt a maga jelentőségéhez mérten és az ok-okozat szerteágazó összefüggésében értékelni. Különben egyes bizonyítványmagyarázatok olybá tűnnek föl, mint ama egyszeri futballedző elmés kifogása a 70:0 arányú vereségre. Azzal mentegetődött az istenadta, hogy a 30. gölt óriási les előzte meg, s ez teljesen összetörte az amúgy kitűnő taktikával, művelt csapatkapitánnyal, vadonatúj bógatyában pályára küldött, remek erőnlétű és egységes szellemű csapatot. Rádadásul a 20. öngól után még az a fránya közönség is elpártolt, pedig a térfélválasztás előtt még milyen meghatóan énekelte a Himnuszt. Csupán az alkalmanként nagyvonalúan osztogatott füttyülős barack fokozta némiképp a hangulatot, amely eme nem valami kóser körülmények között csoda-e, ha hamar lelohadt? Némely kiábrándult szurkoló még olyasmit is bekiabált, hogy bunda. Ám az ilyen megátalkodott szélsőségeket – az ellenfél soros edzőjével egy húron pendülve – hamar kirekesztették maguk közül a minden gyanú fölött álló polgári jobbközép beavatott hangadóit. Stb. Egyébként is: minden bajnak okozója a Para-

bola, „ami meglehetősen humortalan és brutális volt” – legalábbis „a liberális sajtó kedvence”, Szabó Iván szerint (Magyar Narancs, 1994. X. 20.).

Hát ha Parabola, akkor legyen parabola! Azaz erkölcsi célzatú példabeszéd okulásul azoknak, akiket illet. Persze, amilyen az adjonisten, olyan a fogadjisten! Már csak azért is, mert kissé furcsa, hogy az MDF-ből bohócot csináló, akkor veszettül ellenzéki sajtó sohasem kapott ilyen éles ledorongolást a „sértettektől”.

Nos, még a csúfos választási kudarc előtt néhány keresztény-nemzeti beállítottságú, magát konzervatívnak hirdető újság kiadta a catói jelszót: a Parabolát meg kell szüntetni! („Máglyára el! Igen kemény.”) Balliberális kartársaikkal gyanúsán egybehangzóan szajkózták: e műsor árt az MDF-nek, a kormánynak. Na és – ha történetesen így lett volna is –, a sajtó- és véleményszabadság, a „másság” az smafu? Ez idő tájt azonban már ország-világ tudta: az MDF-nek (a kormánynak) nem keveset éppen önmaga – a rossz nyelvek szerint –, a Magyar Dilettáns Fórum ártott. Tisztesség ne essék szólni, csak az egyszerűség kedvéért veszem egy nyúlászó kalap alá az egész MDF-et, amelynek a kiváló illetőségű debattere (ügyes vitakozója) szerint egyrészt – ugye – van az a borzalmas, tudatlan, mucsai tagsága, amelyet legjobb volna egyszerűen leváltani, másrészt fungál a csupa európeérből álló (a lakiteleki sátrat jobbára csak fényképről ismerő) elit vezérkara. Hm! Nem tudom, miként dolgozzák föl ezen lángeszű stratégiák azt az irgalmatlanul kellemetlen ténytet, hogy az MDF a '90-es önkormányzati választásokat a '94-es májusi országgyűlési aránynak megfelelően úgy elveszítette, ahogy az a paktummal ékesített nagy könyvben meg van (volt?) írva. Halkan kérdelem: akkor mit csinált az a botránnyosan marha Parabola? Úgyhogy eső után köpönyeg. A nemjóját neki! Pedig '90 őszén még példának okáért Szabó Iván beszélőkéjéből sem esett ki a protézis egy szónoklata közepette, a nézők-hallgatók legnagyobb derűtségére. Hogy ilyesmi a szót mégoly látványosan forgató politikusokkal is megeshet, azt csak '93-ban tette közkinccsé az „ízléstelen” Parabola. Akkor, amikor egy másik Iván, az SZDSZ pártelnöke fogcsikorgatva tiltakozott a Parlamentben és elemi ízléshatárokat emlegetett. No nem a fogatlan orozslánként ágáló druszája protkója miatt, hanem az ÁVH-s szülőt letagadandó. A Parabola ekkor sem azt a fogas kérdést feszegette, hogy neki milyen nehéz gyermekkor volt, csupán a szadeszos pártvezér alamuszi fele-

dékenységét tette nevetségessé és egy bírósági határozatot ismertetett, amely a család titkolt, el-évülhetetlen „érdemeire” fényt derített. Márpedig – tetszik, nem tetszik – a hazug ember és a sánta kutya – házi esete akár frenetikusán röhejes is lehet arra nézvést, aki foghegyről, szemérmetlenül, pártérdekből jókorát füllent.

Ha valamiben e műsor készítői némileg elmaraszthatók, az mindössze az, hogy mindig igaz, körültekintően bizonyított dolgokat olykor nem sikerült eléggé csattanós, humoros formában megjeleníteniük. Bár a szintiszta, meztelen igazság gyakran önmagában is meglehetősen mulatságos szokott volt lenni. Különösen egy velejéig romlott, álságos környezetben, amit a haszonélvezők minduntalan demokráciának csúfolnak. Nem vitás: (Rettegett) Ivánéknak e kutyakomédia a testre szabott demokrácia, ez a – és akkor tényleg kíméletlenül kimondva – patkánydemokrácia, amely hovatovább egy dél-amerikai mintájú banánköztársaság. Nekem tudniillik – urambocsá! – az a brutalitás, ha történetesen bevisznek az Andrássy út 60-ba, ahol „Körmös” Bauer papa „manikűröz” vagy egy pufajkás keretlegény puskatussal „szabályozza” a fogaimat. De ha a hiúságát leküzdeni nem képes Szabó úrnak is ez az áhított európai ízlésminta, akkor én valahogy nem akarok erőltetett menetben abba az Európába vándorolni, ahol az állam- és kormányfők teszem azt besúgók vagy az SS tagjai voltak.

A Parabola alkotóinak tudatosan vállalt célja az volt, hogy társadalmi-közéleti visszasságokat, emberi gyöngeségeket, fogyatékoságokat, hülyeségeket, bűnöket – a szatíra műfajában évezredek óta honos és elfogadott módon – csípősen gúnyoló és ostorozó műsorokat hozzanak létre. Függetlenül attól, hogy milyen politikai formáció van éppen hatalmon. Hogy a gúny tárgya-alánya ezt milyen mértékben képes elviselni, netán megakadályozni, az egyszersmind a demokrácia fejlettségét, meglétét is jelzi. Azon tehát egyáltalán nem ütközöm meg, hogy például **Eörsi István** hazudozással, rágalmazással (s ezzel a svindlerlista korántsem teljes) vádolja a Parabolát. „Sztjopa” ugyanis – enyhén szólva – elfogult a kérdésben, s így nem a legszavahihetőbb műkritikus. Ő is csak azért részesült abban a kitüntető megtiszteltetésben, hogy a műsorban fölléphetett, mert alaposan rászolgált. Mégpedig a többi közt azzal a hírhedt ZDF-nyilatkozatával, amelyben a **Lukács György**-féle humanizmust valló fűzfapoéta azon sajnálkozott, hogy a kommunisták nem irtottak ki elég – általa fasisztának címkézett – magyart. (Ismeretes: a példakép marxista filozófus-népbiztos is hidegvérrel megtizedelt egy magyar zászlóaljot a kommün idején.) No ekkor egy emlékezetes jelenetben megidéztek azt a *Sztálin*hoz írt magasztos irományát, amelyből föltárul-

tak ördögien kegyetlen szellem- és lelkivilágának ifjonti gyökerei.

Azon már egy kissé meglepődtem, hogy *Katona Tamás* azzal rukkolt ki: aki *Eszterházy Pétert*, „a legnagyobb magyar író” (pedig úgy tudom, e megszólítás a vadkendermagos kávéházi *Konrád Györgyöt* illeti meg) bántani merészeli, azt ő – bizonyára a budai várnegyedben divatos eleganciával – lábközön rúgja. (Mondják: a stílus maga az ember.) Nos, ez a katonailag védett arisztokrata írástudó a Parabola „Mocskolódni jó” szatirikus vetélkedőjébe az „Így gondozd a magyarodat!” című mákonyával verekedte be magát. Bántásról szó sem volt. Ellenkezőleg. Az erős mezőnyben többek közt az ilyen cinikusan kárörvendő megállapításával lett díjazott: „Az összement magyart a savó leöntése és Trianon után tőrónak használhatjuk.” Az ehhez hasonló, fennkölt néprajzi használati utasítások olyannyira megnyerték az MDF obsitos huszárjának választékos ízlését, hogy rögvest rúgkapálni támadt kedve. (Ebben az úri huncutságban Szabó Ivánban nyilván készséges társra talált, hiszen ez – ugye? – olyan humoros.) Úgy látszik, Katona úr – aki a saját bevallása szerint is többnyire „összevissza fecseg” – még nem hallott ama XVII. századi mesteriratról („Az liberális áfium ellen való orvosság”), amelyben a nevezetes tiltószózat megfogalmazódott. Különben *Zrínyi Miklóssal* egyetemben neki – úgyis, mint történelmetanárnak – éppen azt illetet volna a melegen dédelgetett házi szerzőjének üzennie: Ne bántsd a magyart! Ehelyett ő is rúgott egyet a haldokló... Nem tesz semmit: katonadolog.

Itt jegyzem meg: az átkos pártállamban a mindenható elvtársaknak eszükbe sem jutott betiltani az idestova 30 éves múltú Parabolát. E végső megoldás '94 márciusában merült föl először komolyan. Miközben az országban dúl a vadkapitalizmus, a megvesztegetés, a magánosítással leplezett lopás, a nyakra-főre folyósított banki hitelezés, a maffiabűnözés, a munkanélküliség, a nemzet kül- és belföldi lejáratása stb. – a kormánypárt legnagyobb gondja a Parabola? Hahaha! S azóta is újfent morognak salabakterék...

„Nem volna érdemes szót vesztegetni rá, de jellemző volt, hogy az MDF-et (primitív ostobaságaival lejárató Parabola miatt csak szégyenkezni tudtunk” – írja egy lelkes, az események után loholó párttag (Magyarország, 1994. IX. 23.) A jókora szemellenzőt öltő szerzőben föl sem merül, hogy esetleg azért kellett volna restelkedniük, hogy a '90-es választási ígéretekből akarva-akaratlanul alig váltottak valamit is maradéktalanul valóra, illetve képtelenek voltak az igazi rendszerváltoztatók hatalmát megszilárdítani. Az ország csalódott, cserbenhagyott, lumpenizálódott, „elsodort” lakos-

sága úgy kárpótolta magát, ahogy tudta. Valamiből (csak nem az MDF diszkrét bájából?) elege volt, de nagyon. („A végképpen elnyomogatott ember vöröset lát és vörös szók buggyannak ki az ajkán” – állapította meg már 1911-ben Szabó Dezső.) Szándékosan írtam lakosságot nép helyett. Míg az MDF a felszínen népi-nemzeti alapon is politizált, nem vette tudomásul, hogy a XX. század végén (nálunk éppúgy, mint másutt) sajnos jobbra csak „magányos tömeg” van, amely – eredeti meghatározottsága szerint – ellenérték nélkül leginkább fogyasztani akar, vagy a létért való sivár küzdelembe merül alá, s csak emelkedett pillanatokban viselkedik népként, szerves közösségként, úgy általában. Különben, ha alkalma nyílik rá, kiváltképp ha a „tavaszi nagytakarítás” idején sarokba szorítják, hirtelen felindulásból olyan dölyfös elégtételt vesz, amilyent a fondorlatosan irányított honi választási rendszer egyáltalán lehetővé tesz számára. Az SZDSZ és az MSZP médiumhatalma – az MDF önjelölt szabadelvű médiumfelelőseinek szándékos, vagy szándékolatlan ügyefogyottságán túl – a többi között éppen abból fakad, hogy eleve hitetlen, kulturálatlan tömegként kezelik az „apák és fiúk” által azzá züllesztett magyarság többségét, s mint ilyen, az ennek megfelelő módszerrel és leereszkedő nyelven beszélnek. Vagyis a hét 168 órájában – föltehetőleg egy központból vezérelve – mesterien alkalmazzák a kábítást, a porhintést és a plebsnek cirkuszt elvet (Demokratikus Charta, Nyilvánosság Klub, Tégy a gyűlölet ellen!, Az idegen szép, 3,60-as kenyér stb.).

Azok, akik az MDF-ben a sajtóügyeket intézték – tisztelet a kevés kivételnek –, műkedvelők, Pató és Rontó Pálok, botcsinálta szóvivők voltak. Ráadásul még Szabó Iván pénzügyminiszter annak megtalálta az elmés módját, hogy az izraeli érdekeltségű Leumi Bankot kiegészítse kétmilliárd forinttal, ami önmagában szép dolog, a konzervatív (értsd: értékteremtő és -őrző) nemzeti sajtó létrehozására már nem tellett, ami nem szép dolog. Az a derék funkció meg, aki több mint 200 millió forintot virmanolt egy helyi napilapra – amelyről eleve lehetett tudni, hogy bukásra van ítélve –, a megszegyenítő kudarc után szemrebbenés nélkül csak annyit mondott: Számomra ez egy nagy kaland volt. No comment! De amellet már nem kívánok szó nélkül elmenni, hogy a mindig diplomatikusan nyilatkozó, sima modorú Zsigmond Attila a látnoki szilveszteri Szuperbola után azzal mentegetődzött a Népszabadságnak, hogy e műsor nem az ő kulináris ízlésének való. Az ízlések és pofonok tényleg különfélék lehetnek. Úgyhogy jobb, ha utólag értesül: a Parabola indokolatlanul szerfölött elnézően, mi több, szolidárisan bánt a vele hasonlórú MDF-politikusok formatervezett balfogásaival és gyermekded

ostobaságaival. Mert – „Szólj! s ki vagy, elmondom.” – bizony, sokan berzenkedtek például azoktól a „szocreál” szobroktól Budapest közterein, amiknek fölállításánál (Aczél és Farkasinszky elvtárs balkezeként) ökelme oly ügybuzgóan bábáskodott súlyos milliók elpocsékolásával, és amiket ugyancsak milliókért az „ízléses” szobortemetőbe menekített. Bölcsebb lett volna hát, ha mélyen hallgat, s nem ártja magát médiumügyekbe, amelyekhez még papírforma szerint sem konyít sokat.

A „nemzeti liberális” Magyarország című hetilap, amely együgyűségeket hány a Parabola szemére és semmi kivetnivalót nem talál az Eszterházy-féle magyargondozásban, hovatovább a tízezres példányszámot ostromolja. Lefelé. Az a gyanúm, savanyú a szőlő és valami végzetes kisebbrendűségi gátlás munkálhat egyes szerzőiben-szerkesztőiben a Parabola iránt, amely – kimondani is szörnyű – gyakran 3–4 milliós nézettséget ért el. Talán nem véletlenül. Az akkori ellenzék és a sajtó szélsőséges hangadói éppen ezért támadták, zúdítottak ösztüzet, mert rájuk nézve veszélyes és hatékony leplező, tudatformáló műhelyt láttak benne. Mi nem akartuk kirekeszteni az ellenfeleinket. Már csak azért sem, mert a legjobb „bedolgozóink” voltak. Ezért velük e tekintetben nincs vitám és nem is neheztelek rájuk. Nem adhattak mást, csak mi lényegük. Ők is, mi is nagyon jól tudtuk, miről van szó. Arról, amit Kornis Mihály nyíltan bevallott: „Mi, liberálisok pedig képtelenek vagyunk kimondani, amit szerintem valójában érzünk, hogy tudniillik mi még sokkal jobban gyűlölünk titeket, mint ti minket.” Ehhez csak annyi megjegyzést fűznék, hogy – szerencsétlenségére – mi sohasem gyűlöltük őket. (Őket sem.) Már csak azért sem, mert nekünk könnyebb dolgunk volt: a szemenszedett hazugságokat, a megrogzított mellébeszélőket, a konkolyhintőket, „a rotadás közszolgálati virágait”, a kártevő „termeszetket” állítottuk pellengérré. *Juvenalisszal* dohogva: Nehéz lett volna szatírárt nem írni. Nekik égbekiáltó koholmányokat, aljas rágalmakat stb. kellett eladni, ami – bár igen jövedelmezőnek bizonyul – csak csalárd „bodorítással” (köpönyegforgatással), megtévesztéssel lehetséges. Vagy úgy, ahogy a mindenre kiterjedő hatalom megkaparintása után az elvbarátaik eljárak: a kínos igazságokat feketén-fehéren föltárolták elnémították. Úgy, ahogy az a veszettül acsarkodóktól elvárható volt. Mert – ugye – „így nyírtok ti”. Gátlástalanul az '56 utáni brutális szellemi-egzisztenciális megtorláshoz folyamodtak. Bebörtönzések, akasztások (már és még) nincsenek, de ettől még ahol hétköznapi fasizmus van, ott fasizmus van. Szabó Iván a Narancs-os nyilatkozata szerint pedig igencsak páholyban érzi magát e fennkölt – a rossz nyelvek szerint –, szabadkőműves közegben, mert szemmel láthatóan nem ez a

legfőbb gondja. Sőt! Egyáltalán nem szabódott sejtetni, hogy – a fogat fogért elvtől vezérelve – ő is a parabolások eltávolítását óhajtja a tv-ből. Ezen már nem lepődtem meg. Erre csak *Kosztolányi Dezső* mély bölcsessége lehet válasz: „Humortalannak lenni annyi, mint emberietlennek lenni.” Íme a liberalizmus, az MDF gyermekbetegsége! Csatlakozom *Szörényi Leventéhez*, aki az illetén nemes gesztusok kapcsán így fakadt ki: Kössz MDF!

Persze lehet ellenvetni azt is, hogy akadtak, akik azért nézték a Parabolát, mert kéjes örömet lelték az önkínzásukban, vagy kíváncsiak voltak, miféle épületes baromságokra képes e műsor. Meglehet. De milliók nézték. És a világon mindenhol ez a lényeg a tömegtájékoztatóban, szórakoztatásban, ahol semmiféle magasröptű cél, eszmény, párt- vagy magánérdek nem indokolhatja, hogy a nagyérdemű unatkozzon, közömbös maradjon. A Magyar Gallup Intézet havi fölmérései tárgyilagosan bizonyítják, hogy a műsor fogadtatása és vonzereje – az idegsokkos politikai légkör ellenére – igen kedvező, ha úgy tetszik, kimagasló volt. (Lásd Gallup-jelentések, 1993. IX. – 1994. VI.!) Talán nem szerénytelenség a műsor egykori szerkesztője-forogatókönyvírója részéről, ha ezek után úgy véli: a Parabolának – akárhogy is fáj ez egyeseknek – sikerült megtalálnia azt a közérthető izgalmas, ötletgazdag, komikus audiovizuális nyelvezetet, sajátos tv-s stílust, amely a közönség részéről egyértelmű és tagadhatatlan visszaigazolást nyert. Érdekes, a nézettség és a tetszési jelzőszám akkor esett némileg, amikor a készítők betartották a kötelező választási etikai szabályokat, vagyis amikor közvetlenül nem foglalkozhattak politikusokkal és pártokkal. Ekkor viszont a műsor könnyedebb, látványosabb, szórakoztatóbb volt. Az is figyelemre méltó, hogy a Parabola nagyjából azonos nézettséget és tetszést ért el a különböző korú, nemű, iskolai végzettségű és lakóhelyű nézők körében. Ezzel szemben a '94-es választások és az azt megelőző közvélemény-kutatások arról tanúskodnak, hogy az MDF sajna nem büszkélkedhetett hasonló fogadtatással. Nos, az üdvös „nemzeti összefogás jegyében” lehet hinta- és struccpolitikát folytatni, bűnbakot keresni, mószerolni, törleszteni, de attól a pártnak nem lesz jobb, a Parabolának meg (már és még) mindegy. Marad az, ami valóban volt. A tények tudniillik makacs dolgok.

A Marketing Centrum Országos Piackutató Intézet tavaly szeptemberben országos adatgyűjtést végzett a tv-s személyiségek népszerűségéről (*Népszava*, 1994. X. 20.). Ebben a Parabola – nemzetközileg jegyzett, de itthon állandóan támadott – főszerkesztője, *Chrudinák Alajos* 94%-os ismertséggel és 80%-os népszerűségi mutatóval szerepel. (Ennek ismeretében is bohózatba illő, hogy az

MDF soros ügyvezető-debatter Tartuffe-je azon kesereg: vidéken még '93-ban is jó néhányan azt hitték, *Antall József* Budapest főpolgármestere.) Az említett fölmérés kimutatja, hogy Chrudinák és körének közönségfogadtatása az MDF-fel és a KDNP-vel rokonszenvező nézők részéről a legkedvezőbb és az SZDSZ-hívők között volt a legkevésbé lelkes. Jellemző, hogy a kormány körül somfordáló Sz. B. (akit akkor csupán jobb híján ajánlottam a Parabola műsorvezetőjének) mindössze három adásban szerepelt '93 őszén, és így is 92%-os ismertségi és 78%-os népszerűségi mutatót ért el, noha ezt megelőzően és ez után nem jelent meg a képernyőn. Messze nem felel meg tehát a valóságnak az a sanda állítás, miszerint a Parabola kárt tett az MDF jó hírnevében. Kéretik ugyanis ép ésszel megmagyarázni, miként is volt az, hogy miközben a Parabola miatt az MDF (a kormány) állítólag szegyenkezett, a vele rokonszenvezőknek meg tetszett a műsor és az alkotóit kedvelték. Attól tartok, a hiba nem a mi készülékünkben volt. (A tavalyi önkormányzati választás nagy vesztese szintén az MDF. Csak nem erről is az akkor már betiltott Parabola tehet?)

A Parabola rapid megszüntetése a suttyomban kinevezett tv-vezetők vagy a bosszúra éhes sugalmazóik, a hócipós konkurencia részéről nyilvánvaló alantas politikai döntés következménye. *Horváth Ádám* „pártatlan” tv-elnök a Paraboláról kijelentette: ízlése tiltakozik ellene. Szíve-joga. Ugyanezt hangoztatta a *Friderikusz*-show-ról is. Csakhogy ez esetben – úgymond – enged a közönségnyomásnak. Na igen; ügyes. Az előbb hivatkozott fölmérés szerint ugyanis e cirkusz az SZDSZ-rokonszenvezők körében a legnépszerűbb. (A jelszó pedig a kék fényesített tv-ben: Vakulj magyar!) Még akkor sem indokolható szakmailag a Parabola letiltása, ha okkal, ok nélkül politikai elfogultsággal volt vádolható. De csak abban az értelemben, amiben a szatíra lényege megfogalmazódik: „A társadalmi és politikai küzdelmeknek minden időben fontos irodalmi és művészeti eszköze volt, főként a haladó irányzatok képviselői alkalmazták a velük szemben álló retrográd erők neveltségessé tételére és erkölcsi lejáratására” (*Új Magyar Lexikon*).

Nagyon jól tudom, mit lehetett-kellett volna még jobban csinálni. A rendelkezésünkre álló igen rövid idő alatt, nem utolsósorban az ellenünk mesterségesen szított gyűlölet és uszító hadjárat közepette tőlünk csupán „ennyi” teltt. Mit mondjak? Jellem- és embert próbáló időket éltünk. Többet megfutamodtak; akadt, aki – jó magyar vadászkutyához méltatlan módon – csak a pénztárnál vizslatott. (Kevesen tudják, hogy például a színészeinket rendszeresen megfélemlítették és egzisztenciálisan zsarolták.) Sokan a korábban megszokott, be-

vett Parabola stílusát kérték számon. Az számos ok miatt egyszerűen folytathatatlan volt. Valami más kellett kitalálni és megvalósítani a legjobb hazai komédia- és karabé hagyományok fölélesztésével és a sikeres, pandan nemzetközi tv-show-k honosításával. Amit valaki itt – szánalmasan – humortalannak tart, az Európában, Amerikában általánosan viharos tetszést arat. Márpedig nekem inkább mérce például a nagyszerű ír világsztár, *Dave Allen*, mint a vaskalapos, szenteskedő, sótlan, langyos, álszemérmes, képmutató MDF-korifeusok kétségtelenül mérvadó része. Kifinomult demokráciákban a politikusok kifejezetten örülnek, ha bekerülhetnek az ilyen jellegű és nézettségű műsorokba, amelyekben egyáltalán nem kímélik őket. Még a rovásukra kiagyalt legvadabb tréfát is mosolyogva tűrik, mert nagyon jól tudják, ez közvetve-közvetlenül használ a népszerűségüknek. Na, de hol vagyunk mi ettől? Közéleti figuráink zömének fogalma sincs e hatásmechanizmusról. Ezért igazán profi politikusoknak nem is nevezhetők, legföljebb küldetéstudattól, közönséges akarnokságtól, pénz- és hatalomvágytól fűtött piti műkedvelőknek, akiknek minden okuk megvan félni a szatírától. Csak az érdekesség kedvéért: *Torgyán Józseffel* többször „kekeckedett” a Parabola, mégis azt mondta: „Jól van fiúk, csak csináljátok! Nem haragszom.” Úgy tűnik föl, ő tud valamit. Állítom, ha a Parabola – mondjuk – *Petri, Moldova, Spiró, Eszterházy, Eörsi, Konrád* szellemiségéhez jottányit is közel álló műsorokat készített volna ezen a színvonalon, az SZDSZ vezetői is egészen másként viszonyultak volna hozzánk. Ők kajánul röhögtek a markukba, amikor észlelték, miként sikerült beugratniuk, megosztaniuk, fölhergelniük az erre oly fogékony MDF-et. Ez mindenestre a jövőben eléggé riasztó lehet az alkotó értelmiség számára az igazodását illetően. Mert milyen tanulságot vonhat le? Vállald a haladó, nemzeti irányzatokat, bizonyos értelemben rokonszenvezz az MDF-fel! Majd – ahogy '90-ben elbánt a „plakátragasztó mórakkal” – beléd rüg. Így járhat mindenki.

Rengeteg szatirikus vénájú író, újságíró, színészt, zenészt, humoristát, karikaturistát kíséreltünk meg – felekezetre, világnézetre stb. való tekintet nélkül – bevonni az alkotó munkába, de hamar kiderült: csak szerfölött kevesen érezték-értették e tv-s műfajban rejló kivételes lehetőségeket és követelményeket, s merték vállalni az együttműködést névvel vagy annak elsinkófálásával. De így sincs miért szégyenkeznünk. Legalábbis addig semmi esetre sem, míg a botrányt botrányra halmozó „szakértő szocik” álnok csöndestársának kegyeltjei, bértollnokai, udvari bohócái – akik mindnyájan az ÁVH-s *Komlós János* mundérijából bújtak elő – nem csinálnak jobbat, tisztességesebbet. Márpedig

egyelőre sok mindenről tanúbizonyságot tesznek, csak éppen azt a fene nagy, szellemdús hozzáértésüket képtelenek előhozni a farkasházi illegalitásból. A farkasfáját nekik! Szégyenkezni sokkal inkább azoknak a hivatásos politikusoknak illene, akik helyett nekünk kellett kimondani, néven nevezni bizonyos kirívó jelenségeket, mert jól éltek, akik jól lapultak, vagy önfeledten az ellenérdekelt politikusok és sajtó kegyeit hajkurászták. (Holott mi sokszor szívesebben foglalkoztunk volna csak művészettel, külpolitikával vagy politikamentes szórakoztatással. No meg többé-kevésbé sejtettük, mi lesz itt, s azzal is tisztában voltunk: ki sárba nyúl – bemocskolódik. „Ámbár ki tilthatja meg, hogy nevetve mondjuk meg az igazat?”) Bennünk azonban mélyen munkált az írástudók istenverte közszolgálati felelőssége, amely végül is arra bírta, hogy elviselhető egyensúlyt teremtsünk a honi áldatlan tömegtájékoztatóban, -szórakoztatásban. Ehhez minden erkölcsi és szakmai jogunk meg is volt, mert hiszen a médiumokban törvényen kívüli állapotok uralkodnak, amiért a felelősség elsősorban a politikusokat terheli. Cinkosok közt pedig vétkes, aki néma. Erkölcsről most már végképp nincsen szó, csupán öntelt hatalmi végzésről, galád létszámleépítésről (numerus clausus-ról), és gátlátalan-ellenőrizetlen alvilági nyereszkeskedésről, aminek a társadalmi támogatottsága legföljebb 50%-os, mert a balga választók hajlamosak összetéveszteni a Horn-fokot a Jóreménység fokával.

De vajon miért élvezett a Parabola osztatlan ellenszenvet bizonyos, egymástól látszólag eltérő értékrendet hirdető körök részéről? Röviden: azért, mert valóban független, egyetlen pártnak sem elkötelezett, maroknyi – magyar érzelmű – alkotó műve volt, akik e műsört paktumon kívül, társadalmi megrendelésre hozták létre. Az ismert politikai viszonyok közt – talán ismét nem szerénytelenség és utólagos belemagyarázás – ez nem kis (ám annál kockázatosabb) tett volt. *Adyval* szólva: „Mi a harcunkat megharcoltuk”. Ezért a dühödt támadás és adáz gyűlölet mindmáig mindazok részéről, akik a nemzet feje fölött cimborálnak, hogy minél közelebb férközhessenek a húsosfazékhöz. Arra is számítottunk, hogy „bűnünk” nem lesz bocsánatos. Mindenesetre példaértékű lehet, hogy – titkos rózsadombi paktumok ide, vagy oda – mégis lehet. Lehet, hogy nagyon sokáig nem lesz Parabola a Mérleg utcai „kemény mag” zsoldosai (közszolgálati szatírjai) által teljesen megszállt és lerabolandó MTV-ben, ahol most a vak is láthatja: az idegen szép. Főként ilyen szemet szűrő mennyiségben. A tobzódó hitbizomány, maffia önmagában is hű parabolája, görbe tükre közállapotainknak, bár kevésbé szórakoztató. A közönséget pedig egye meg a fene!

Amerikában hallottam – s ott csak tudják –, hogy a demokrácia a kisebbség rémuralma. Akkor minek nevezzük azt, ami csak a Kornis-féle jómadarak, a harácsoló, népnúzó, -ámító ájtatos manók szabad demokráciája? Némi vigaszul: Magyarország a legborúlátóbb számítások szerint is minimum 1100 éves. Magyarok itt mindig voltak és lesznek is. Most az az égető sorskérdés, hogy mennyien és milyen minőségben. Az elmúlt években a sajtóban, a tv-ben és a rádióban jó néhány bátor és tehetséges alkotó olyan igazságokat láttatott, olyan érdekesítő lét- és sorskérdéseket, -válaszokat tett közzé zengzetes szép magyar nyelven, amelyek kiegészítetlenül beleivódtak a jóllehet mostanság meglehetősen szikkadt „magyar Ugarba”. Az evangélium mondá: Kezdetben vala az ige. A Parabolában is számos megdöbbentő és felrázó jelenet ment adásba, amelyek akkor még csupán szatirikus ihlettségű tréfáknak, sarkításoknak számítottak. Ezek a metszően leleplező, „vicces” túlzások, torzképek ma már sajnos brutális valósággá váltak. Hogy mást ne említsek: a kaszinózó keresztapák kérészetű érdekházasságot kötöttek.

Nyilvánvaló, nem sok víznek kell elfolynia az elterelt Dunán, s *Horn Gyula* – kínkeservesen megtapasztalva a liberátor médiumbirodalom humoratlan, ám annál otrombább természetét – ott fogja visszasírni kedvenc Paraboláját, ahol már senki sem látja. Mi a drága műsoridőnkben előzőeken, mindig soron kívül biztosítottunk neki fórumot,

hogy ő maga tudósíthasson a Parlamentből – kivételesen józan szavaival – a hiteles előéletéről: „Rólam köztudott, hogy 1956-ban fegyveres szolgálatot teljesítettem a karhatalomban.” Mi azt is bemutattuk, amint a Charta-tüntetésen igencsak emelkedett hangulatban és tántorgó léptekkel próbált valahogy kiállni a sajtószabadság mellett. Köszönet helyett a Magyar Nemzetnek elpanaszolta: nem pityókás volt, csupán erős gyógyszert fogyasztott, és a szerkesztő ezt elfelejtette közölni. Hát utólag pótlom a vétkes mulasztást. Ha valaki nem tudná, a tokaji aszú patikában is kapható... volt annó „decimál” a századforduló táján. (Hogy a vodkácska is gyógyszer lenne, arról nem tudok.) A mulasztás miatt még sincs komoly lelkiismeretfurdalásom, hiszen a hazai lakosság, mint utólag bebizonyosodott, ha választania kell, jobban megbízik az ittas, mint a gyógyszerfüggő vezetőben a kormánykeréknél. Néhány erősen kijózanító koalíciós kúra után azonban valahogy akként lesz ő is velünk, mint ahogy mi, a tv-ből száműzöttek a Szabadság téren székelő „urakkal”, illetve a *Kádár*-rendszer puha diktatúrájával. Erről egy idevágó vicc jut az eszembe. Khon és Grün beszélget a Gulágon.

– Emlékszel? – kérdi Grün. – Auschwitzban is együtt sínylődtünk.

– Auschwitz... – mereng el Khon a régi „szép időnkön”. – Ha a különbséget csasztuskázni tudnám!

Menyhárt László

Szurcsik János: Kéregető